

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกร
ในตำบลช่อแล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน นางสาวจุฑามาศ ปินทุภาศ

ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) เกษตรศาสตร์เชิงระบบ

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กมล งามสมสุข

ประธานกรรมการ

รองศาสตราจารย์ กฤษน์ ศรีมงคล

กรรมการ

บทคัดย่อ

ปัจจุบันจังหวัดเชียงใหม่มีเกษตรกรหันมาทำการผลิตผักปลอดสารพิษมากขึ้น แต่ทั้งนี้การทำการเกษตรในลักษณะนี้มีใช้ว่าจะประสบความสำเร็จทุกราย บางรายต้องล้มเลิกไปเพราะไม่สามารถใช้วิธีทางธรรมชาติสู้กับ โรคและแมลงได้ หลายรายกลับมาใช้สารเคมีในบางส่วนของกระบวนการผลิต ดังนั้นการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบการผลิต และปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกร โดยสัมภาษณ์เกษตรกรจำนวน 105 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ เกษตรกรที่ทำการผลิตผักปลอดสารพิษ เกษตรกรที่ทำการผลิตผักปลอดสารพิษแล้วหันกลับไปผลิตแบบใช้สารเคมี และเกษตรกรที่ทำการผลิตแบบใช้สารเคมี การวิเคราะห์ใช้วิธีสถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ถดถอยมัลติโนเมียลลอจิสติก

ผลการศึกษาเมื่อพิจารณาการปลูกผักจำนวน 3 ระบบ พบว่า ระบบการผลิตทั้ง 3 ระบบมีการจัดการที่คล้ายๆ กันจะต่างกันก็ตรงการจัดการวัชพืชและแมลงที่ระบบการผลิตผักปลอดสารพิษจะไม่ใช้สารเคมี ส่วนการจัดการด้านอื่นๆที่ทำเหมือนกัน มีดังนี้ คือ เกษตรกรส่วนใหญ่จะใช้ระบบน้ำจากชลประทาน การเตรียมแปลงจะใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านด้วยการไถพลิกตากแดดเพื่อฆ่าเชื้อโรคในดินประมาณ 7 วัน ก่อนทำการหว่านเมล็ด แรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่จ้างจากภายนอกมาช่วยคนในครอบครัว เมื่อทำการเตรียมแปลงและเก็บเกี่ยวผลผลิตสำหรับเกษตรกรที่ปลูกผักในปริมาณที่มาก ในด้านการจัดประเภทผักในการปลูกเกษตรกรส่วนมากจะไม่มีการจัดประเภทในการปลูก แต่จะปลูกผักตามความต้องการของตลาดมากกว่า ส่วนการใส่ปุ๋ย เกษตรกรที่ปลูกผัก

ปลอดสารพิษจะใช้ปุ๋ยคอกบำรุงดินและผัก มีบ้างที่ใช้ปุ๋ยเคมี (ยูเรีย) แต่ในปริมาณที่พอเหมาะ ทั้งนี้ การเก็บเกี่ยวผลผลิตจะขึ้นอยู่กับชนิดของผัก ส่วนใหญ่เกษตรกรจะใช้มือเด็ด แล้วเก็บไว้ในตะกร้า เนื่องจากหลังจากเก็บเกี่ยวเกษตรกรจะจำหน่ายผักในท้องถิ่นหรือมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อทันที ไม่ต้องรอขายในวันถัดไป ด้านแหล่งจัดจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรที่ปลูกผักปลอดสารพิษจะจำหน่ายผลผลิตเองที่ตลาดผักปลอดสารพิษ MCC ของคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หรือจำหน่ายเองในท้องถิ่น ส่วนผลผลิตแบบใช้สารเคมีของเกษตรกรจะจำหน่ายเองในท้องถิ่น และขายให้กับพ่อค้าคนกลาง ด้านวิธีการจัดจำหน่ายของเกษตรกรที่ปลูกผักปลอดสารพิษจะขายปลีก และรับเงินทันที ส่วนเกษตรกรอีก 2 ระบบ จะขายส่งและรับเงินทันที เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้มีผลผลิตผักในปริมาณมาก และจะมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อถึงแปลงผัก

ผลการวิเคราะห์ถดถอยมัลติโนเมียลลอจิสติก ซึ่งวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกร พบว่า ปัจจัยที่มีผลทำให้เกษตรกรยอมรับในการผลิตผักปลอดสารพิษ อย่างมีนัยสำคัญ คือ การเพิ่มขึ้นของอายุของเกษตรกร จำนวนครั้งของการได้รับข้อมูลข่าวสาร ทางด้านการผลิตผักปลอดสารพิษ และความถี่ในการเข้ามาส่งเสริมและให้ความรู้ของนักวิชาการ เกษตรหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ตลอดจนการลดลงของต้นทุนการผลิตต่อไร่

ดังนั้น ในการส่งเสริมการผลิตผักปลอดสารพิษให้เพิ่มขึ้น รัฐบาลจะต้องจัดหาข้อมูล ข่าวสารทั้งทางด้านการผลิตและการตลาดผักปลอดสารพิษให้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรก็จะต้องให้ความสำคัญกับการเพิ่มความถี่ในการพบปะ เกษตรกรเพื่อให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาและคอยช่วยเหลือด้านข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยแก่ เกษตรกร

Thesis Title Factors Affecting Farmers' Adoption Pesticide-free
Vegetable Production in Chor Lae Sub-district, Mae Taeng
District, Chiang Mai Province

Author Ms. Juthamas Pinthukas

Degree Master of Science (Agriculture) Agricultural Systems

Thesis Advisory Committee

Asst. Prof. Dr. Kamol Ngamsomsuke Chairperson

Assoc. Prof. Katin Srimonkol Member

ABSTRACT

Nowadays, the number of pesticide free-vegetable (PFV) cultivators is increasing in Chiang Mai province. Nevertheless, this approach is not successful for all cases of farmers. Some have returned to use chemicals to deal with pests and diseases.

This study aims to understand the pattern of the vegetable production systems and to analyze the factors which affect the adoption of the pesticide-free vegetable farming. A total 105 farming households were randomly selected from 3 groups of farmers in Chor Lae sub-district including pesticide free-vegetable cultivators, previous adopters of pesticide free-vegetable farming, and chemical using vegetable growers. Descriptive statistics and multinomial logistic regression were used for this study.

The study on three production systems found that management of the three systems are different in pest and weed control practice. Other aspects of farm management are quite comparable in terms of irrigation input, tillage in conventional method for plot preparation, hiring labors when household labors are not adequate. Moreover, farmers do not arrange for systematic cropping pattern but grow whatever in response to market demand and apply organic fertilizer in pesticide free-vegetable plot and chemical fertilizer in non-pesticide free-vegetable plot. The harvesting methods depend on types of vegetable. Post harvest activities include storing and packaging in basket and box. Most of the pesticide-free vegetables are sold at MCC produce

market and local markets but non- pesticide free-vegetable products are always sold to local markets and middlemen. For distribution, farmers in pesticide free-vegetable production used the cash-retail method and those in other systems used the cash-wholesale alternative.

This research found that increase in farmer's age, number of time that farmer received information of pesticide-free vegetable production and the frequency of extension visit as well as the decrease in production cost per rai were important factors contributing to farmers' adoption of pesticide-free vegetable production.

In order to promote pesticide-free vegetable production, it is suggested that the government continue to provide both pesticide-free vegetable production and marketing information to farmers. At the same time, the extension workers must pay more frequent visits to the farmers to help problem solving and information provision.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved